

10

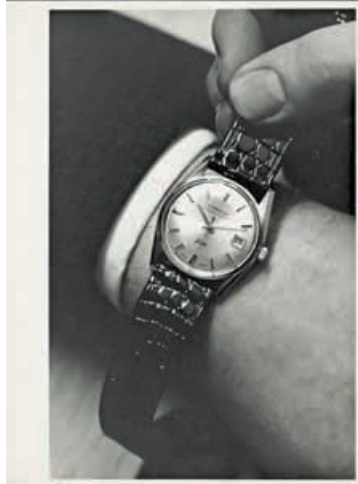
Katja Mater
Their Own Sweet Time
2025

twee 16mm filmprojecties 6' 60" en 8' 60"

In *Their Own Sweet Time* houdt Katja Mater (NL, °1979) collectie-beelden letterlijk tegen het licht. Hier kijk je naar twee beelden die over elkaar zijn geprojecteerd: een beeld van handen en een beeld van oude kleurenfoto's. Zo lijkt het alsof de handen van het museum deze bijzondere beelden dragen. Dit benadrukt zowel het verlangen om collectiestukken te bewaren als hun ongrijpbaarheid. De beelden zijn autochromen: vroeg 20ste-eeuwse kleurenfoto's. Welgestelde amateurfotografen tonen de luxe van hun vrije tijd in dromerige, intieme momenten. Je kijkt naar hobby's, tuinen en verkleedpartijen met een romantische, vaak theatrale uitstraling.

Autochromen kan je alleen bekijken door er licht door te laten schijnen met een lichtbakje of wanneer je ze tegen het zonlicht houdt. Maar langdurige blootstelling aan licht doet de beelden snel vervagen. Kijken leidt dus tot de vernietiging van het beeld. Het museum toont de collectie autochromen daarom altijd als replica's op zaal. *Their Own Sweet Time* benadrukt net die spanning tussen het beschermen en bewaren van unieke stukken en het toegankelijk maken en tonen ervan.

20

Georges Filleul
Zonder titel
1950-1970
ontwikkelgelatinezilverdruk
| Collectie FOMU P/1981/69/403

Georges Filleul (BE, 1908-1989) werkt in de jaren 1950 als beroepsfotograaf in Antwerpen. Zijn werk omvat vele onderwerpen, van product- tot documentairefotografie. Deze productfoto's zijn van een horloge van het merk Cordia. Filleul maakt meerdere foto's en kiest er daar uiteindelijk één uit.

0

2

Mater plaatst alle gemaakte foto's achter elkaar, waardoor er een serie ontstaat. De stand van de wijzer verandert lichtjes, net als de hand van het model. De foto's brengen je naar het moment en de duur van maken.

3⁰

Anoniem

Stereokaart van een meisje dat in een stereokijker kijkt

ca. 1870

albuminedruk stereokaart

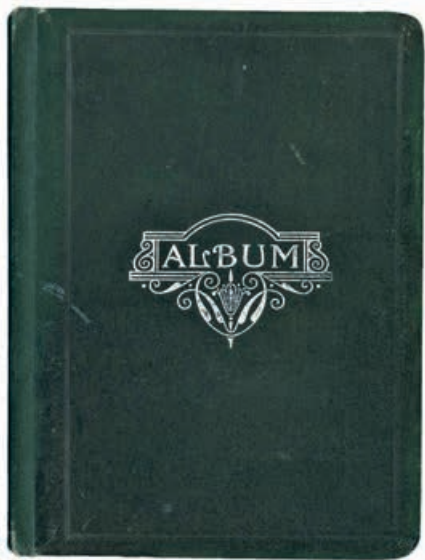
| Collectie FOMU 2022/80

Stereofotografie is een techniek waarbij een camera met twee lenzen op hetzelfde moment twee foto's van een onderwerp maakt vanuit een net iets andere hoek. De camera simuleert de afstand tussen de menselijke ogen. Wanneer je deze foto's bekijkt met een stereokijker, lijkt het beeld diepte te krijgen. Stereokijkers variëren van draagbare modellen tot grote meubelstukken. Deze stereofoto van een meisje dat in een grote stereokijker kijkt, illustreert de 19de-eeuwse fascinatie voor technologie en visuele beleving.

0

3

Mater plaatst het stereobeeld in een stereokijker, vergelijkbaar met het model op de foto. Op speelse wijze word je geconfronteerd met je eigen waarneming en benadrukt Mater de complexe relatie tussen onderwerp, fotograaf en toeschouwer.

40

Anoniem

*Fotoalbum met 48
amateuropnamen uit WO I
ca. 1914-1918*

| Collectie FOMU P/1994/576

Anoniem

*Album gevuld met familiefoto's
1900-1940*

| Collectie FOMU P/1973/315

Anoniem

*Album van een man en een
feestje in een villa of hotel met
binnenzwembad
1980*

| Collectie FOMU P/2013/150

Een fotoalbum is een bijzonder persoonlijk object. Vakantiefoto's, romantische beelden, familiefoto's en portretten van overleden dierbaren worden erin bewaard. Doorheen de jaren verzamelde en toonde FOMU objecten en beelden die niet voor een groot publiek bedoeld zijn.

0

4

Mater selecteert albums van de 19de tot het midden van de 20ste eeuw uit de FOMU-collectie. De albums worden bewust gesloten gepresenteerd. Zo toont Mater zorg voor private stukken in het publieke domein.

20

Suzy Embo

Ondergaande zon boven de branding

1956

ontwikkelgelatinezilverdruk contactafdruk

| Collectie FOMU P/1996/721/1

In 1956 heeft de Belgische fotograaf Suzy Embo (BE, °1936), samen met haar zus Lou, haar eerste tentoonstelling in het Kursaal in Oostende. Voor de tentoonstelling struinen ze de kust af en brengen ze de dijk, patronen op het strand, de golfbrekers en de zeehaven in beeld. Op deze contactstrook zie je hoe Embo de beweging van een zonsondergang vastlegt. Je kijkt door Embo's ogen naar het getij en op het contact zie je hoe ze later inzoomt op de vogels.

05

L23/113

125ASA

pose: 1/100 toutes les 4 minutes
environ

f 6,3

sur vieil appareil 6x9
sans filtre dans
la région de Mantos

La tâche au milieu
du cliché spirale
est sans doute due
à une erreur
de déclenchement

Jacques Meslin
19ans

Fin de l'éclipse totale du 16 septembre 1978

SF804

60

Jacques Messin

Einde van de totale verduistering van 16 september 1978

1978

ontwikkelgelatinezuilverdruk

| Collectie FOMU 2023/13

In de loop van de 20ste eeuw experimenteren amateurfotografen met verschillende methoden om scherpere beelden van het heelal vast te leggen. Op deze foto zie je de verschillende fasen van een totale maansverduistering op 16 september 1978, genomen in Frankrijk. De achttienjarige amateurfotograaf Jacques Messin (FR, °1960) beschrijft op de achterzijde van de foto hoe hij tot dit resultaat kwam.

06

Mater keert de foto om en laat zo de maker zelf aan het woord. '125 ASA-film, sluitertijd 1/100 seconden elke vier minuten, diafragma 6,3. Op een oud fotoapparaat 6x9 zonder filter, in de regio Mantes. De lichtvlek in het midden van de afdruk is ongetwijfeld te wijten aan een probleem van de sluit.'

70

Nick Geboers
Sun/Moon Studies #1 (Mimosa Pudica)
2014

inkjet print
| Collectie FOMU 2024/84

Dit werk toont twee opnames van de plant kruidje-roer-mij-niet: één in daglicht, de andere in maanlicht. Nick Geboers (BE, 1987) creëert tijdloze beelden, gekenmerkt door traagheid, zorgvuldigheid en bedachtzaamheid. Ze ontstaan tijdens wandelingen zonder specifiek doel, geleid door zijn fotografische blik. De beelden zijn het resultaat van een complex samenspel tussen mens, natuur en camera. Ze maken je bewust van licht, materie en textuur.

07

25 Dr. Paul Sano

Stu die regenboog

8⁰

Paul Sano

Zonder titel

1907-1935 (2024)

replica van een autochroom

| Collectie FOMU 2024/3/2/62

Het autochroom, uitgebracht in 1907, is één van de eerste fotografische procedés die kleurenfotografie mogelijk maken. De kleur in autochromen komt van een onverwachte bron: aardappelen. Miljoenen minuscule aardappelzetmeelkorrels, rood, groen en blauw geverfd, worden gemengd en op een glasplaat gekleefd. Hierdoor ontstaat een mozaïek van kleur die als kleurenfilter werkt. Daarboven komt een fotografische laag waarop het beeld wordt vastgelegd. Autochromen worden vooral gebruikt om landschappen en stilleven vast te leggen. Onderwerpen zoals regenbogen of de opkomende en ondergaande zon lenen zich bij uitstek voor deze eerste experimenten in kleurenfotografie. Deze autochromen werden gemaakt door de Belgen Alphonse Van Besten (BE, 1865–1926) en Paul Sano (BE, 1874–1960).

08

H. C. WHITE CO., PUBLISHERS.

A. J. KILGUS & Co., London & Paris, Sole Foreign Selling Agents

The "PERFECT" STEREOGRAPH. (Trade Mark.)
Patented April 14, 1891. Other Patents Pending.

6213 P. 11 Moon. (Stereograph from two Telescopic Photographs
Made with HARKNELL'S TELESCOPE) Original 1888 by H. C. White Co.

90

Henry Draper

Volle maan. (Stereografische weergave van twee telescopische foto's die een maand na elkaar zijn gemaakt.)

ca. 1865 (2024)

replica van een ontwikkelgelatinezilverdruk stereokaart

| Collectie FOMU P/1994/840/1

Het stereobeeld van de volle maan is genomen door de amateurastronoom Henry Draper (US, 1837–1882). Hij maakt in 1865 gedetailleerde opnamen van de maan met een telescoop. De aantrekkingskracht tussen astronomie en fotografie ligt voor de hand: beiden houden zich bezig met de manier waarop oppervlaktes licht weerkaatsen of absorberen. De stereobeelden van de maan worden met tussenpozen van één of enkele maanden gemaakt om een driedimensionaal effect te creëren. Dit soort 3D-beelden werden door wetenschappers onder meer gebruikt om te bepalen of de kraters op de maan zijn gevormd door vulkanische activiteit of meteorietimpact.

09

STEREOSCOPIC SERIES.—N°. III.

LEFT-HAND PICTURE.

DATE OF NEGATIVE, 1860, Aug. 27, 10^h 12^m.

AGE OF MOON, 11 days.

LIBRATION IN LONGITUDE + 5° 14'

LIBRATION IN LATITUDE + 1° 24'

RIGHT-HAND PICTURE.

DATE OF NEGATIVE, 1859, Dec. 5, 8^h 30^m.

AGE OF MOON, 11·3 days.

LIBRATION IN LONGITUDE - 5° 43'

LIBRATION IN LATITUDE - 5° 20'

SPAN PHOTOGRAPHY
 NUMBER 11, 1860
 CHARLES LEAVENWORTH
 CHARLES LEAVENWORTH
 CHARLES LEAVENWORTH
 CHARLES LEAVENWORTH

0¹

Warren De la Rue

Maanfoto's

Stereografie van maan 11 dagen oud

*Datum negatief: 1859, 5 december, 8 uur en 30 minuten, leeftijd
maan 11.3 dagen*

*Datum negatief: 1860, 27 augustus, 10 uur en 12 minuten, leeftijd
maan 11 dagen*

1859-1860

albuminedruk stereokaart

| Collectie FOMU 2022/30/1

Warren De la Rue (UK, 1815–1889) is een van de eerste astronoomfotografen en maakt stereofoto's van de maan in verschillende fasen. Hier zie je de wassende maan tussen het eerste kwartier en de volle maan. Een stereofoto maken van de maan is een grote uitdaging. Normaal gebruik je bij een stereofoto een camera met twee lenzen, ongeveer 6 tot 7 cm uit elkaar, om objecten tot ongeveer 91 meter afstand in 3D te fotograferen. Voor de maan heb je echter een afstand van 96.000 kilometer nodig tussen de lenzen, wat onmogelijk is op aarde. Toch bewijzen 19de-eeuwse fotografen zoals De la Rue dat het mogelijk is om — met veel geduld — een 3D-foto van de maan te maken. Door de maan in dezelfde fase op verschillende momenten en locaties te fotograferen, creëren ze verschillen in kraterschaduw die een driedimensionaal effect geven.

Mater toont hier eerst de achterzijde van het stereobeeld. Zo verschuift de aandacht naar de exacte tijd tussen de twee foto's van de maan en het maakproces van de stereofoto.

10

— J

Anoniem

Maansverduistering

1920 (2024)

replica van een ontwikkelgelatine-zilverdruk

| Collectie FOMU 2023/9

Op deze foto's uit 1920 zie je verschillende fasen van een totale maansverduistering. In 1840 maakt de Amerikaanse wetenschapper John W. Draper (US, 1811–1882) de allereerste geslaagde foto van de maan. Dit leidt tot een toenemende interesse in astrofotografie onder amateurfotografen en wetenschappers. Fotografen monteren hun camera op een telescoop. Maar het is niet eenvoudig om de maan of andere hemellichamen te fotograferen, omdat ze weinig licht reflecteren. Er zijn dus lange belichtingstijden en speciale filters voor nodig.

2¹

Alphonse Giroux et Cie. (uitgever)

Fenakistiscoop

ca. 1833 (2024)

behorende tot een set met twintig schijven

| Collectie FOMU F/1973/692/b7

In 1833 ontwikkelen de Belg Joseph Plateau (BE, 1801–1883) en Oostenrijker Simon Ritter von Stampfer (AT, 1792–1864) gelijktijdig de fenakistiscoop. Het is het eerste apparaat dat de illusie van bewegend beeld creëert en legt de basis voor film. Het toestel heeft een ronde schijf met beelden op de buitenste rand die steeds licht veranderen. De onderwerpen zijn vaak grappig of informerend. Fransman Alphonse Giroux (FR, 1776–1848) bedenkt de naam voor het toestel, afgeleid van de Oudgriekse woorden 'phenax' (bedriegen) en 'skopein' (kijken). Hij brengt het apparaat ook op de markt.

Mater creëert een eigentijdse fenakistiscoop met een afbeelding uit 1833. Draai aan de hendel en zie de maanfasen in beweging.

1
2

3!

Geert Goiris

Prism Clouds

2014

inkjet print

| Collectie Vlaamse Gemeenschap BK/9264

Prism Clouds maakt deel uit van de reeks *Prophet* (2015) van fotograaf Geert Goiris (BE, °1971). De foto toont parelmoerwolken in het Hoge Noorden. Dit is een zeldzaam meteorologisch fenomeen. Door de weerkaatsing van zonlicht op hooggelegen wolken ontstaat irisatie, een schakering van prismatische kleuren in de lucht. Goiris' werk gaat over ontdekking, het verlangen om te kijken en over nieuwsgierigheid naar wat de camera met de wereld doet.

1
3

4

Anoniem

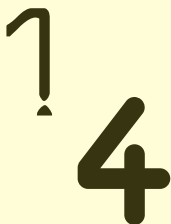
Maan, zon, skelet, hond

s.d

panoramische magische lantaarnplaat

| Collectie FOMU PRE/1963/410

In de 17de eeuw wordt de magische lantaarn uitgevonden. Deze projector schijnt licht door beschilderde glazen plaatjes en projecteert ze op een muur of scherm. Later worden er ook foto's op glas gebruikt. Op deze plaat voor een magische lantaarn uit het begin van de 19de eeuw zie je vier geschilderde afbeeldingen. De verlaag is grotendeels vervaagd. Je kon de beelden in de projector verschuiven waardoor er een verhaal ontstaat. Sommige lantaarns hebben ook meerdere lenzen om beelden in elkaar te laten overgaan.

٢٤

Katja Mater
Camera obscura
2025/2026

'Camera obscura' betekent 'donkere kamer' in het Latijn. Het is ook de naam voor een verduisterde ruimte met een klein gaatje in de muur. De lichtstralen die door het gat de donkere ruimte binnenvallen, tonen een projectie van de buitenwereld op de tegenoverliggende wand. Het beeld dat verschijnt, staat ondersteboven. De scherpte van het beeld hangt af van de afstand van de muur tot het gaatje en van de grootte van de opening. De camera obscura toont het absolute 'nu' en ligt aan de basis van de fotografie.

1
5

Eclipse de Soleil du 17 Avril 1912
à Midi *L.S.*

Eclipse de Soleil du 17 Avril 1912
à Midi 15 m. *L.S.*

6

Anoniem

Eclips van de zon op 17 april 1912 om 12 uur 's middags

1912 (2024)

replica van een ontwikkelgelatine-zilverdruk

| Collectie FOMU 2023/8

Astrofotografie, ook wel astronomische beeldvorming, is de fotografie van hemellichamen of kosmische activiteit. In 1851 maakt Johann Julius Friedrich Berkowski de eerste foto van een totale zonsverduistering. Voordien hadden fotografen moeite om gedetailleerde beelden van eclipsen te maken. Foto's waren vaak over- of onderbelicht en toonden geen contrast tussen de heldere corona van de zon en de donkere schijf van de maan. Op deze foto's zie je een zonsverduistering. De datum en het uur van opname staan op het negatief: 17 april 1912 om 12 uur 's middags.

1
6

Anoniem

Diableries, Observatoire

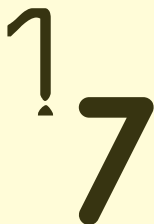
1860-1870

albuminedruk stereokaart

| Collectie FOMU 2024/95

Les Diableries is een serie stereoscopische foto's die in de jaren 1860 in Parijs wordt gepubliceerd. Deze stereobeelden tonen geknutselde scènes van het dagelijks leven in de hel en bevatten vaak satirische kritiek op de corruptie en decadente levensstijl van Napoleon III en de bourgeoisie tijdens het Tweede Franse Keizerrijk.

Deze foto's, of 'tissuebeelden', werden met de hand ingekleurd en kregen aan de achterzijde een laagje vloeipapier. Ze werden vervolgens tussen twee kartonnen plaatjes met uitsparingen geplaatst. Dankzij het dunne fotopapier konden bijzondere effecten worden gecreëerd. Op het eerste gezicht lijkt het een normale foto, maar wanneer het beeld van achteren belicht wordt, ontstaat er een magisch effect. Hier zie je de ogen van skeletten en andere wezens oplichten.

Anoniem, Anoniem, Anoniem

Studioportret met een 'paper moon'

1904-1918

ontwikkelgelatinezilverdruk op postkaart

| Collectie FOMU 2025/2

| Collectie FOMU 2024/100

| Collectie FOMU 2024/101

In het begin van de 20ste eeuw bieden fotostudio's een populaire attractie aan: de papieren maan, of 'paper moon'. Mensen poseren bij een uitgeknipte maansikkel met papieren sterrenhemel. Deze mobiele fotostudio's, te vinden op kermissen en in badplaatsen, zijn vooral populair in Amerika. Ze geven mensen de kans om, lang voor de echte maanlanding, een eigen denkbeeldig avontuur op de maan vast te leggen. De interesse in de maan aan het begin van de 20ste eeuw, gevoed door liedjes en films zoals *Voyage dans la Lune* van Méliès (1902), maakt van de maanportretten geliefde souvenirs.

18

ر

Marie-Françoise Plissart

Droits de regards

1983

ontwikkelgelatinezuilverdruk

| Collectie FOMU 2021/66/1-100

De publicatie *Droit de regards* van Marie-Françoise Plissart (BE, °1954) verschijnt in 1985. Het werk vervaagt de grenzen tussen beeldende kunst en fotoroman. Door middel van een subtiele montage worden er meerdere verhalen gesuggereerd die in elkaar overlopen. Plissart gebruikt technieken zoals 'mise en abyme' (een beeld binnen een ander beeld) en 'metalepsis' (overgangen tussen verschillende verhaallagen). *Droit de regards* is bovenal een werk over fotografie en lesbische liefde. In een bijgevoegde tekst benadrukt de Franse filosoof Jacques Derrida dat beelden net zo krachtig kunnen zijn als woorden.

1
9

Door de scenografie plaatst Mater je middenin in het boek en benadrukt het circulaire en non-lineaire karakter van het werk. Het begin en einde zijn gelijk. Via de verschillende ingangen kan je op meerdere punten in het verhaal starten.

Handwritten notes on the left page of a notebook, including a grid of photos and various annotations:

- Top-left cell: H300, G2, F8, 5.1^m, 4" + 3' dia/
- Top-right cell: H313, G2, F8, 5.1^m, =
- Bottom-left cell: H366, G2, F8, 5.1^m, 9, nos
- Bottom-middle cell: H316, G2, F8, 5.1^m
- Bottom-right cell: H320, G2, F8, 5.1^m

Handwritten notes on the right page of a notebook, including a grid of photos and various annotations:

- Top cell: H373, G2, F8, 5^m, 96.7
- Middle-left cell: H333, G2, F8, 7^m, H=, G2, F8, 2^m
- Middle-right cell: H324, G2, F8, 7^m, 2.5^m, 7.5^m, XM
- Bottom-left cell: H314, G2, F8, 2^m, 90.4
- Bottom-right cell: H306, G2, F8, 2^m, 57.8, 02.11, 205

05

Marie-Françoise Plissart

Maquette 'Droits de regards'

1983

ontwikkelgelatinezuilverdruk

| Collectie FOMU 2021/64/1

In 2021 verwierf FOMU de maquette van het boek *Droit de regards* van Marie Françoise Plissart. Honderd platen en vier schriftjes geven een inzicht in het denk- en creatieproces van de kunstenaar.

20

12

August Sander
Bauernmädchen, Westerwald
1928

ontwikkelgelatinezilverdruk
| Collectie FOMU P/1972/57/3

August Sander (DE, 1876–1964) is een Duitse portret- en documentairefotograaf. Hij vindt dat de fotografie een waarheidsgetrouwe, objectieve weergave van de werkelijkheid moet geven. Vanaf 1911 werkt hij aan een portrettenreeks van een dwarsdoorsnede van de Duitse bevolking. Hij fotografeert boeren, handarbeiders, vrije beroepen, ... Op dit beeld zie je twee boerenzusjes. Het beeld is op het eerste zicht afstandelijk, strak, frontaal en scherp. Maar kijk naar de bloem in de hand van een van de zusjes, hun horloges of de subtiele manier waarop ze elkaars handen vasthouden. Door je blik naar die details te trekken, maakt Sander het beeld ook persoonlijk.

2
|

22

Rik Selleslags
Vrouwen in theater
ca. 1944 (2024)

lamdadruk naar een negatief
| Collectie FOMU 2018/45/243/8, 2018/45/244/3,
2018/45/244/6, 2018/45/244/10

Rik Selleslags (BE, 1911–1982) is een Belgisch pers- en productfotograaf. Hij maakt diverse fotoreportages, waaronder over de watersnood in 1953, over de Marollen in 1943 of deze reeks over vrouwen aan het werk op en achter de scene in een theater (ca. 1944). FOMU beheert het archief van documentairefotograaf Herman Selleslags en vader Rik Selleslags, dat naast afdrucken ook negatieven bevat.

Mater plaatst de beelden terug in relatie tot elkaar en tot de voorgestelde architectuur van het theater waar ze zijn genomen.

2
2

Moments
Heureux

ε^ς

Charles Jean Swolfs

Moments Heureux

1913

foto album

| Collectie FOMU 2023/6

In 1913 organiseert Eastman Kodak Company de wereldwijde fotowedstrijd 'Happy Moments' of 'Moments Heureux' (Gelukkige Momenten). Iedereen kan deelnemen, op één voorwaarde: je moest een Kodak-camera gebruiken. Kodak promoot de wedstrijd als een zoektocht naar geluk, waarbij kennis van fotografie niet belangrijk is. Alleen de gelukkige momenten tellen. Dit album toont aan dat echt iedereen mocht deelnemen: de fotograaf van dit album was slechts vier jaar oud!

2
3

Souvenez-vous de moi,
vous du moins qui étiez
mes amis.

P/2001/1123

45

Anoniem

Herinner me, op zijn minst jullie die mijn vrienden waren

ca. 1878

albuminedruk carte de visite

| Collectie FOMU P/2002/1123

De cartes de visite zijn kleine portretfoto's van ongeveer 6 x 9 cm, bevestigd op karton. Ze waren erg populair in de tweede helft van de 19de eeuw. Dankzij de introductie van een camera met meerdere lenzen door André Disdéri (FR, 1819–1889) wordt portretfotografie toegankelijk voor een breed publiek. Op de achterzijde van deze portretkaarten worden regelmatig boodschappen geschreven. Dit kan een persoonlijke boodschap zijn van de geportretteerde zelf, maar ook opmerkingen of herinneringen van de ontvanger, nabestaanden of verzamelaars.

2
4

25

Anoniem

Het portret. Een trouwe herinnering aan iemand die zo dierbaar is.

ca. 1862

albuminedruk stereokaart

| Collectie FOMU 2022/57

19de-eeuwse portretten tonen vaak mensen die naar foto's van anderen kijken. De foto in de foto benadrukt de aanwezigheid van zij die er niet meer zijn. Ook deze jonge vrouw heeft een foto in haar handen. Door zich zo te laten fotograferen creëert deze stereofoto een bewuste daad van herinnering, maar ook een dubbelportret. Op de achterzijde van deze met de hand ingekleurde stereofoto staat de tekst: 'The portrait. A faithful remembrance of one so dear'. Deze zin komt uit het gedicht *On Receipt of My Mother's Picture* van de dichter William Cowper (VK, 1731-1800), opgedragen aan zijn overleden moeder.

25

De Calmthofschoutbeheer dierzeen

Cl. 71.

99

99

Frans Van de Poel
De Calmthoutsche duinen
s.d.

glasdiapositief
| Collectie FOMU D/5328

Frans Van de Poel (BE, 1865–1949) is een gepassioneerde amateurfotograaf. Naast zijn job in een kledingfabriek is hij sinds 1900 lid van de Association Belge de Photographie, een vereniging voor fotografen. Destijds wordt het woord ‘amateur’ gebruikt voor fotografen met een kunstzinnige benadering en die hun brood niet moeten verdienen met fotografie. Van de Poel geeft vaak voordrachten met geprojecteerde dia’s, soms documentair, soms poëtisch. Hier zie je een foto van de Kalmthoutse heide. In het zand schreef hij zijn naam en woonplaats: F Van de Poel, Borgerhout.

26

Een rechthoekige foto van een zittende persoon die drie vierde van het beeld inneemt. De foto is bijna volledig vervaagd door blootstelling aan licht. Een lichtbruin silhouet tekent zich af tegen een achtergrond in een donkerdere bruintint. De contouren van het hoofd, een stukje van de schouders en de linker bovenarm zijn nog te zien. Rond de hals wekken donkerbruine vlekken de indruk van een kraag. Ter hoogte van de hals en de linkerschouder tekent de hoek van een zitmeubel – misschien een stoel – zich af. Twee donkere plekken op heuphoogte van de geportretteerde suggereren handen die rusten op de schoot. De rest van het bovenlichaam verdwijnt in een lichtbruin vlak dat de onderste helft van de foto inneemt. De persoon is maar afgebeeld tot aan de knieën en lijkt niet zo groot –misschien een kind. Gelaatstrekken of andere details in de kleding of de achtergrond zijn niet meer te onderscheiden.

Guillaume Weber-Chapuis

Portret

1850-1851

albuminedruk

| Collectie FOMU P/2010/3/3

Guillaume Weber-Chapuis (BE, 1819-1888) is fotograaf, lithograaf en graveur. Hij behoort tot de eerste professionele fotografen in Verviers. Rond 1850 maakt hij zoutdrukken, een van de oudste fotografische procedés. Een kleine verzameling van zijn vroege werk bleef bewaard. Alle fotografische procedés, maar zoutdrukken in het bijzonder, zijn erg kwetsbaar en gevoelig voor licht. Bij langdurige blootstelling vervaagt het beeld. Elke foto heeft een beperkt 'lichtleven': een maximale hoeveelheid licht waaraan het beeld mag worden blootgesteld, volgens internationale museumstandaarden. Het lichtleven van dit portret is opgebruikt, waardoor de foto niet meer tentoongesteld mag worden. In plaats daarvan zien we een beschrijving van het beeld, geschreven volgens technieken voor mensen met een visuele beperking. Tijdens de tentoonstelling wordt deze print uitzonderlijk één dag getoond op 25 oktober 2025.

27

FP. 65-404-4

Aan

myne goed. vader
vriend Anna met
lyne. baster.
Alles.

85

Anoniem

Aan mijnen goede ouden vriend ... met zijne basstem. Els...

ca. 1870

albuminedruk carte de visite

| Collectie FOMU P/1965/404/4

In de tweede helft van de 19de eeuw neemt de portretfotografie razend-snel toe. André Disdéri (FR, 1819–1889) introduceert in 1854 een camera met meerdere lenzen. Hiermee worden kleine portretfoto's of cartes de visite, betaalbaar en toegankelijk. Dit leidt tot een ware 'cartomania': miljoenen mensen laten zich portretteren en ruilen hun foto's met vrienden en familie. Het is een aandenken aan zichzelf, soms met een boodschap op de achterzijde. Deze kleine portretkaarten worden vaak gekoesterd als een persoonlijk aandenken en bewaard in speciaal ontworpen albums.

Via een carrouselvormige lijst verlegt Mater de aandacht van het portret aan de voorzijde naar de boodschap op de achterzijde.

28

Twee jongemannen, waarvan een met een viool
Zittende vrouw met fotoalbum
Vrouw met kind op de schoot
Twee zittende heren met hoeden, die elkaar vasthouden
Zittend meisje met een enkel op de knie
Zittende jongen met geruit jasje
Postmortem van een vrouw
Groep soldaten presenteert het geweer voor een arcade
Man met baby in de berm van een weg met bomen erlangs
Gebouw in een park met een toegangspoort en een torentje
Man bij een huisje met een rieten dak in een park
Twee schakende heren
Violspelende heer
Drie heren met een hand op elkaars schouder
Postmortem van een meisje
Jongen bij een kijkkast
Zittende vrouw in kimono
Zittende hond
Twee katten
Zes vrouwen en drie heren
Zittende jongeman met wandelstok
Vijf heren, liggend of zittend in het zand, bij een sloep
Heer en drie jongens bij het musiceren

Katja Mater

Anoniem

11h 39'

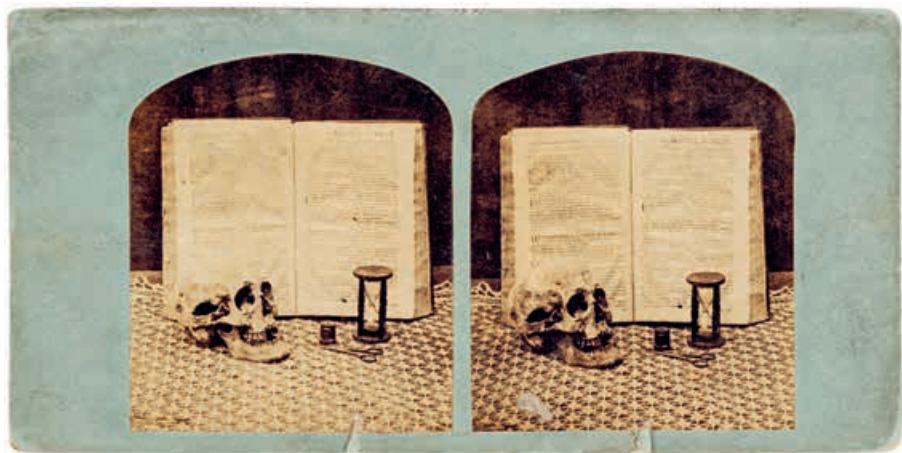
2025

audio

FOMU's online catalogus bevat meer dan honderdduizend objecten, waarvan 14.716 zonder gekende makers en zonder digitaal beeld. Waarom zijn deze beelden anoniem? Is er geen informatie beschikbaar over de makers of is er geen informatie gezocht? Door het gebrek aan context verdwijnen deze anonieme beelden tussen de plooien van de collectie. Mater brengt de lijst collectiestukken naar de oppervlakte door de zoekterm 'anoniem' in de catalogus in te voeren. Hoe kijk je met hedendaagse ogen naar een historische collectie vol hiaten en vraagtekens? In dit audiowerk leest Mater de zeer beknopte beschrijvingen voor die het museum aan de beelden heeft toegekend. Door te luisteren naar Maters stem krijgen de beelden vorm via taal.

Mater maakt je zo bewust van de enorme hoeveelheid anonieme werken en benadrukt hoe de minimale beschrijving de kans op vergetelheid vergroot.

29

0^٥

Anoniem

Memento mori

ca. 1870

albuminedruk stereokaart

| Collectie FOMU 2022/91

Op deze stereokaart zie je een schedel, symbool voor de dood, een zandloper die duidt op het voorbijgaan van de tijd, garen met een schaar en een bijbeltekst over het begraven van doden. Dit soort stillevens is een 'memento mori', wat Latijn is voor 'denk aan uw sterfelijkheid'. Memento mori vragen je om stil te staan bij de dood en te leven met het besef van je eigen sterfelijkheid. Dit thema is verwant aan het Latijnse 'carpe diem' (pluk de dag).

30

ع ا

Lebohang Kganye
Ke Monahano ke ntse ke le pating
Ke Bapala seyalemoya bosiu ka naeterese
Uit de serie 'Ke Lefa Laka - Her story'
2013

inkjetdruk

| Collectie FOMU 2023/34/1-2

In 2010 sterft de moeder van Lebohang Kganye (ZA, °1990). Het overlijden versterkt bij Kganye de behoefte om haar voorouderlijke wortels te traceren. Kganye plaatst zichzelf in het visuele verhaal van haar moeder door de familiekiekjes uit een familiealbum na te bootsen. Ze draagt de geërfde kleren van haar moeder en neemt dezelfde poses aan. Vervolgens maakt ze digitale fotomontages waarin ze oude foto's samenvoegt met de foto's van zichzelf. Dit is Kganyes manier om de herinneringen van zichzelf en van haar moeder te verenigen. In Kganyes woorden: Ik ben mijn moeder en mijn moeder is mij.

سج

Anoniem

Postmortem van een meisje

ca. 1850

daguerreotypie

| Collectie FOMU 2022/36

Binnenin dit kleine versierde album zit een foto van een overleden kind. 19de-eeuwse fotografen maken vaker post-mortempotretten. De foto's zijn soms de enige visuele herinneringen die mensen van hun dierbaren hebben en worden gekoesterd in speciale albums of hoesjes. Binnenin zijn de albums vaak bekleed met fluweel. Aan de buitenzijde zijn ze beschilderd of, zoals dit exemplaar, ingelegd met parelmoer.

3
2

3²

Geert Goiris

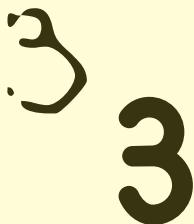
Overgrown

2014

inkjetdruk

| Collectie Vlaamse Gemeenschap BK/9261

De foto's van Geert Goiris (BE, °1971) zijn vaak losgekoppeld van een specifiek tijdperk, het lijkt alsof je zowel naar het verleden als de toekomst kijkt. De foto *Overgrown* verscheen in het boek *Proliferation* (2014) en toont een boomstronk waarin talloze muntstukken zijn geklopt. Deze 'wensbomen' dateren uit het 18de-eeuwse Groot-Brittannië. Mensen geloofden dat offeren aan de goden bij een wensboom wijsheid, genezing en inzicht zou brengen. Hoe animisme de kijk van mensen op de natuur beïnvloedt, is een terugkerend thema in Goiris' werk.

Underwood & Underwood, Publishers,
252 N. 5th St., Philadelphia, Pa.

Views and Views of the World
under the same roof

In the Casino, Brussels, Belgium.
Copyright 1892 by Underwood & Underwood.

4 3

Underwood & Underwood
In the Catacombs, Brussels, Belgium
1901

albuminedruk stereokaart
| Collectie FOMU P/1994/870/36

Op dit ingekleurde stereobeeld zie je de catacomben van Laken tijdens Allerzielen in 1901. Het ingekleurde gangpad, versierd met bloemen en bloemkransen, verandert het normaal zwart-witte beeld in een zee van kleur. Voor de komst van kleurenfotografie kleuren fotografen zwart-witfoto's met de hand in om een getrouwere weergave van de werkelijkheid te tonen. Deze techniek, met speciale fotografische waterverf, is net zo oud als de daguerreotypie (een van de eerste fotografische procédés uit 1839). Later introduceren fotografen nieuwe methoden waarbij olieverf en andere verfsoorten worden gebruikt om het gewenste resultaat te bereiken.

3
4

ع
٢

Anoniem

Kat, liggend op een deken

s.d.

albuminedruk stereokaart

| Collectie FOMU 2022/88

Anoniem

Innocence asleep

1890-1910

daglichtgelatinezilverdruk

| Collectie FOMU P/1998/67/27

Wanneer je slaapt, val je tijdelijk 'buiten' de tijd. Bij het ontwaken verbind je het 'nu' van het moment waarop je in slaap viel met het 'nu' van het moment waarop je wakker wordt. De Griekse filosoof Aristoteles illustreert deze ervaring met een verhaal over slapers die geen tijd ervaren omdat ze geen verandering waarnemen. Pas wanneer je wél verandering waarneemt, voel je de tijd voorbijgaan.

3
5

Mater zocht in de collectie naar foto's van mensen die slapend gefotografeerd zijn. Allemaal zijn ze tijdelijk buiten de tijd.

دع

Nicholas Nixon

*The Brown Sisters (Heather, Mimi, Bebe B. Nixon, Laurie),
New Canaan, Connecticut*

1975

*The Brown Sisters (Heather, Mimi, Bebe B. Nixon, Laurie),
Chatham, Massachusetts*

1987

ontwikkelgelatinezuilverdruk

| Collectie FOMU P/1998/107

| Collectie FOMU P/1999/15

In 1975 neemt Nicholas Nixon (US, °1947) een foto van zijn vrouw en haar drie zussen. Ze staan alle vier op een rij – Heather, Mimi, Bebe, Laurie – en staren onbewogen in de camera. Een jaar later neemt Nixon dezelfde foto met de zussen in dezelfde volgorde, en met dezelfde neutrale gezichtsuitdrukking. Dit groeit uit tot een jaarlijkse traditie die ruim veertig jaar overspant. ‘We zijn ons allemaal bewust van het verstrijken van de tijd en dat we ons er niet van bewust zijn als ze verstrijkt,’ vertelt Nixon. De portrettenreeks toont de subtiele invloed van de tijd op het lichaam. Ondanks het veranderende uiterlijk van de zussen, wijzigen hun houding en uitdrukking nauwelijks op elke foto.

*Mater plaatst de eerste en de meest recente foto die
FOMU bewaart met de ruggen tegen elkaar.
Zo zie je elke foto in haar eigen tijd en kan je geen
vergelijking maken.*

3
6

G. H. L. van der
G. H. L. van der

Watersval bij de Schietenbuisple.

Bloemenfont 21. 7. 30. Het oude werk.

7³

Frans Van de Poel
Waterval bij de Schiesentumpel [sic]
Bloemenstoet, Het vuurwerk

1930

ontwikkelgelatinezilverdruk stereokaart

| Collectie FOMU P/1985/227/85

| Collectie FOMU P/1985/226/24

Frans Van de Poel (BE, 1865–1949) is een liefhebber van de stereofotografie. Let in de combinatie van deze twee beelden *Bloemenstoet* en *Waterval bij de Schiesentumpel* op het gebruik van licht en tijd. Bij beide stereofoto's bepaalt de sluitertijd welk beeld er ontstaat. In *Bloemenstoet* gebruikt Van de Poel een korte sluitertijd om de snelheid van het vuurwerk vast te leggen. Bij *Waterval bij de Schiesentumpel* verlengt hij de sluitertijd waardoor je de waterval niet meer scherp in beeld ziet maar als een waas van voorbijstromend water. Door een bepaalde sluitertijd in te stellen bepaalt de fotograaf de manier waarop werkelijkheid zichtbaar wordt.

37

۸۰

Cassils
Time Lapse
2011

archivale inkjet print
| Collectie FOMU 2021/54/1-4

In *Time Lapse* gebruikt de transmasculiene performancekunstenaar en bodybuilder Cassils (CA, °1975) hun eigen lichaam als medium. Dat lichaam ondergaat intensieve, fysieke uitdagingen, waarmee Cassils aantoont dat het menselijke lichaam constant evolueert. Voor dit werk kweekt Cassils tien kilo aan spieren in drieëntwintig weken. Er zijn vier rasters met time-lapse foto's; beelden genomen met exact evenveel tijd ertussen. Deze foto's tonen Cassils' spiergroei. Het bijna medische karakter van de foto's stelt je in staat om het lichaam te zien veranderen. Voor de kunstenaar is deze performance een maatschappijkritische sculptuur. Het werk benadrukt het idee dat lichamen worden gevormd in relatie tot machtsstructuren en sociale verwachtingen.

Spiderweb.

۲۵

Frans Van de Poel

Spinnenweb

ca. 1913

ontwikkelgelatinezilverdruk stereokaart

| Collectie FOMU P/1985/225/56

De Antwerpse fotograaf Frans Van de Poel (BE, 1865–1949) is lid van de Association Belge de Photographie en de Fotografische Kring IRIS. Bij die verenigingen staat hij vooral bekend om zijn stereofoto's van poëtische landschappen. Van de Poels beelden bieden een onbevangen en nauwkeurige representatie van de werkelijkheid. De gedetailleerde weergave van het spinnenweb geeft je een goed beeld van Van de Poels aandachtige benadering. Hij toont het werk van de natuur in haar eigen tempo, op haar eigen natuurlijke tijd.

39

04

Paul Sano

Rups op een tak

1907-1935 (2024)

replica van een stereo autochroom

| Collectie FOMU 2024/3/2/58

Hier zie je een stereo-autochroom van een rups op een tak, tegen een helderblauwe achtergrond. De autochroom, gebruikt tussen 1907 en 1935, was een vroege kleurenfotografietechniek en gaf beelden een zachte, bijna schilderachtige uitstraling. Paul Sano (BE, 1874–1960) was arts en een enthousiaste autochromist. Hij verkende de grenzen van deze techniek, experimenteerde met collages, dubbele belichtingen en fotomicrografie. FOMU bewaart zowel enkele van zijn autochromen als een album met experimentele en medische foto's.

40

14

Amelia Bergner
Photogram of Leaves
ca. 1877

gomdruk

| Collectie FOMU 2023/37

Amelia Bergner (US, 1853–1923) maakt in de late 19de eeuw fotografische afbeeldingen van planten door varens en andere bladeren op lichtgevoelig papier te leggen en bloot te stellen aan zonlicht. Hierdoor ontstaat een fotogram; een negatieve afdruk waarvoor je geen camera nodig hebt. Deze techniek gaat terug tot de eerste fotografische experimenten van de uitvinder William Henry Fox Talbot in de jaren 1830. Bergner legt vooral de nadruk op de composities, terwijl oudere plantenalbums met fotogrammen zoals van Anna Atkins (UK, 1799–1871) zich meer richten op een natuurgetrouwe weergave van planten.

4 |

42

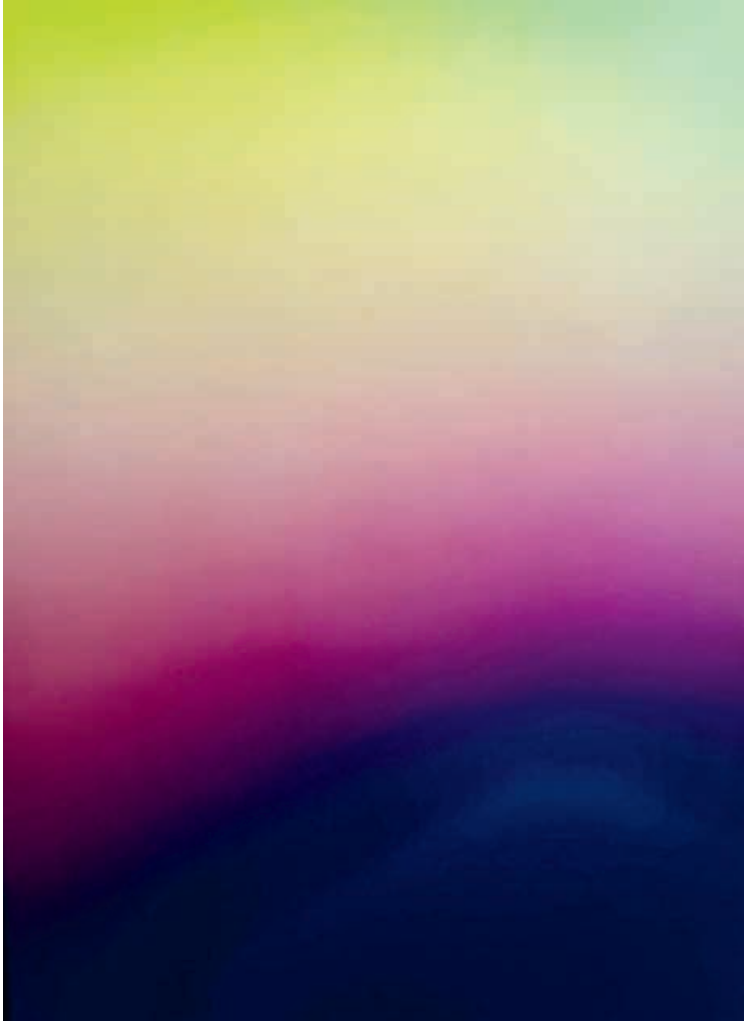
Frans Van de Poel
Bloemenperk met viooltjes
Oogsttijd
Verbranden van drooge bladeren
Bevroren spar
1910

glasdiapositief

| Collectie FOMU D/5421, D/5383, D/5448, D/5464

Frans Van de Poel (BE, 1865–1949) is een amateurfotograaf en geeft diavoorstellingen bij verschillende fotoclubs. Deze beelden zijn deel van een grotere reeks en tonen de vier seizoenen. Bij elke afbeelding staat op de rand een handgeschreven beschrijving en de initialen van de fotograaf Cl. F.V. (Cliché Frans Van de Poel). Let op de fijn ingekleurde foto van de bloemen. Het met de hand inkleuren van foto's en glasplaatjes is vóór de komst van kleurfotografie een gebruikelijke manier om kleur toe te voegen.

4
2

ε⁴

Laure Winants

Glacier Ice / Refraction #4 uit de serie *Time Capsule*

78° 55' 26" N, 11° 55' 19" E

2024

unieke chromogene afdruk

| Collectie Vlaamse Gemeenschap BK/9677

In *Time Capsule* maakt Laure Winants (FR, °1991) foto's met ijs uit het noordpoolgebied. Ze toont kleuren die verschijnen wanneer licht wordt gebroken door dunne lagen ijs. Winants gebruikt een smeltende ijskern als een lens waar het licht door valt en wordt opgevangen door een groot fotopapier. De luchtbellens en vrijgekomen bacteriën worden vertaald in verschillende kleuren op de beelden. Smeltende gletsjers tonen de impact van klimaatverandering in ecologische tijd, waar menselijk handelen snelle veranderingen veroorzaakt, in contrast met de 'deep time', waarin natuurlijke processen over miljoenen jaren evolueren.

4
3

44

Anoniem

Uitbarsting van de Vesuvius

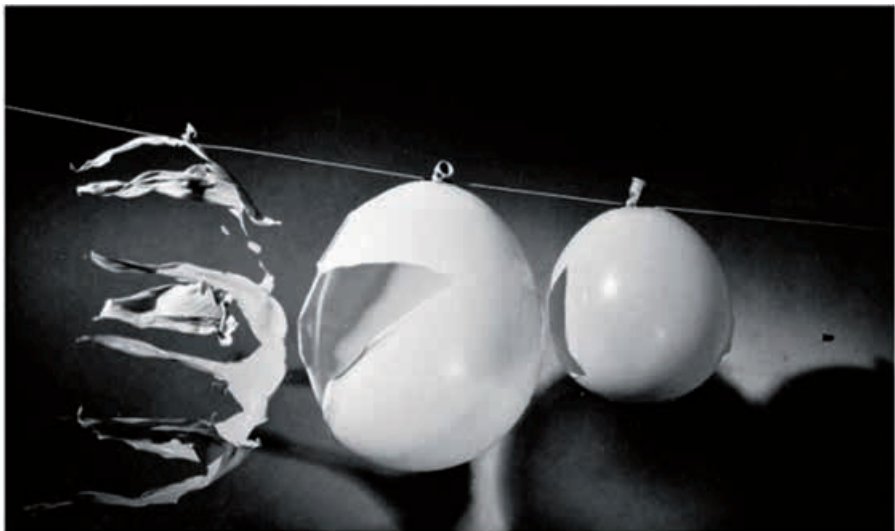
s.d.

lantaarnplaat

| Collectie FOMU PRE/1968/330

Tussen de 17de en het begin van de 20ste eeuw gebruiken mensen een magische lantaarn om beelden te projecteren. De lantaarn heeft een olielamp of gaslamp als lichtbron, waarvoor een glazen plaatje wordt geschoven. De techniek wordt gebruikt als entertainment en later ook voor onderwijs. Reizen is een populair thema. Met de toverlantaarn kunnen mensen zich in de 19de eeuw virtueel naar verre landen en beroemde plekken verplaatsen, ook wel 'armchair travelling' (reizen vanuit je luie stoel) genoemd. Bij deze beschilderde plaat van de Vesuvius kon de projectionist de bootjes laten bewegen door de losse plaat waarop ze geschilderd zijn te verschuiven.

4
4

4
2

Harold Eugene Edgerton

Bullet breaching three balloons

1959

ontwikkelgelatinezilverdruk

| Collectie FOMU P/1978/52/1

De Amerikaanse wetenschapper en fotograaf Harold Edgerton (US, 1903–1990) introduceert eind jaren 1930 een type flitslicht waarmee hij aan hoge snelheid foto's kan maken. Hij legt gedetailleerd bewegingen vast met een stroboscoop die aan een camera is gekoppeld. De stroboscoop produceert licht dat zo snel en fel kan flitsen dat beweging lijkt te stoppen. Hierdoor kan Edgerton beelden vastleggen van bewegingen die niet zichtbaar zijn voor het menselijk oog. Zoals het exacte moment waarop een kogel drie ballonnen doorboort.

4
5

64

Suzy Embo
Pierre Alechinsky, Les yeux ouverts
1965 (2024)

diapositief van een ontwikkelgelatinezilverdruk
| Collectie FOMU P/1996/15/44

Suzy Embo (BE, °1936) fotografeert regelmatig kunstenaars, zoals Pierre Alechinsky, Reinhoud d'Haese, Walasse Ting, Agnès Varda, Christian Dotremont en leden van de internationale Cobra-beweging. In deze serie legt Embo het creatieproces vast van het schilderij *Les yeux ouverts* (1965) door Alechinsky. Ze doet dit op haar eigen, vrije manier: zonder statief of extra belichting en zonder te regisseren. Door de interactie tussen Embo en Alechinsky kruisen verschillende creatieprocessen elkaar hier: schilderkunst, performance en fotografie maar ook film door de serialiteit van de beelden.

*Mater kiest ervoor om de hele serie beelden als dia's in een
carrousel te projecteren, zo komen ze letterlijk terug in
beweging.*

4
6

47

Dominique Somers

Dazzle

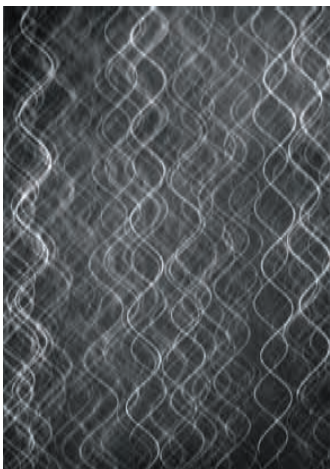
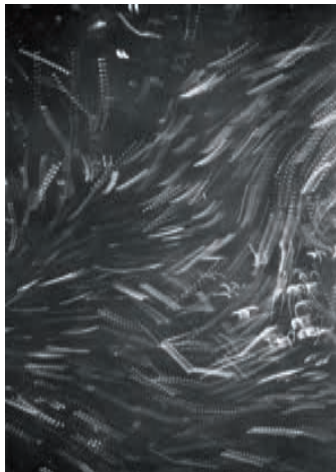
2015

neon installatie

| Collectie FOMU 2022/52

Dominique Somers (BE, °1969) onderzoekt extreme vormen van licht en tijd die buiten onze waarneming vallen, zoals een korte flits of de lange levensduur van radioactieve straling. Somers heeft vooral interesse in beelden die vanzelf ontstaan door licht, zonder tussenkomst van mens of machine. Denk aan nucleaire schaduwbeelden, foto's gecreëerd door vuurvonken en vormen door blikseminslagen. Zo is *Dazzle* een neonlijntekening die de oogbewegingen volgt van iemand wiens ogen even niet meer kunnen focussen tijdens een verblindende cameraflits.

47

8⁴

Joseph-Maurice Bourot

Fotografische visualisering van een luchtbeweging

1955 (2024)

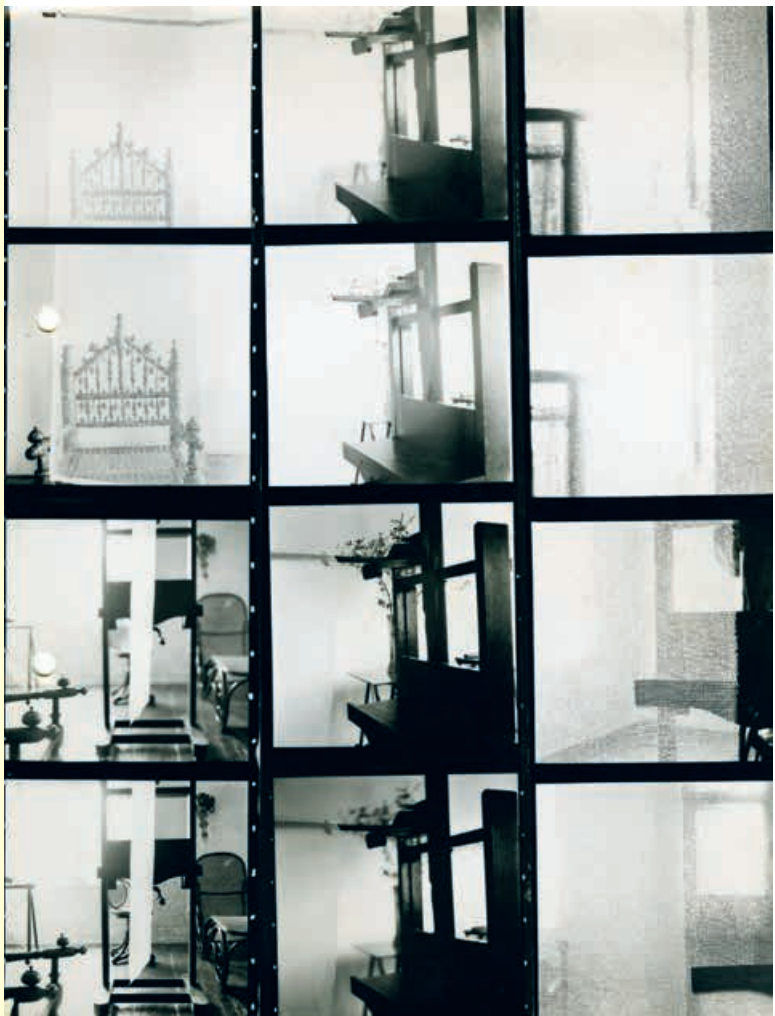
replica van een ontwikkelgelatinezuilverdruk

| Collectie FOMU P/1983/100/1, P/1983/100/5-8

Joseph-Maurice Bourot (FR, 1920-1999) is een wetenschapper en chronofotograaf. De chronofotografie is een techniek waarbij een fotograaf een bepaalde beweging in de tijd analyseert met behulp van de fotografie. Op deze foto's zie je de fotografische visualisering van luchtdeeltjes die bewegen. Deze foto's onthullen iets dat er altijd is, maar dat je met het blote oog niet kan waarnemen.

Mater plaatst deze foto's in lijsten die ze aan twee kanten omkaderd met spiegels. Zo ontstaat er een vermenigvuldiging van de beweging van de luchtdeeltjes, zoals er altijd, overal luchtdeeltjes om je heen bewegen.

4
8

94

Suzy Embo

Diverse opnames in een kamer

ca. 1965

lamdadruk naar een negatief

| Collectie FOMU N/1996/264

Suzy Embo

*Contactafdruk van diverse opnames in
een kamer*

ca. 1965

ontwikkelgelatinezilverdruk

| Collectie FOMU P/1996/642/20

Suzy Embo (BE, °1936) is als fotograaf actief binnen de naoorlogse Belgische avant-garde. Sinds 1996 beheert FOMU Embo's fotoarchief. Het museum bewaart niet alleen afdrukken, maar ook contactvellen en negatieven, zoals deze reeks. Je voelt Embo hier experimenteren met de hoeken, objecten, scherpste, licht en textuur in de kamer.

*Mater vergroot de beelden en reconstrueert hoe Embo de foto's in de
ruimte heeft genomen. De sculpturen maken het mogelijk om Suzy
Embo's bewegingen door de kamer te volgen.*

4
9

20

Anoniem

Portret in spiegel, Den Haag

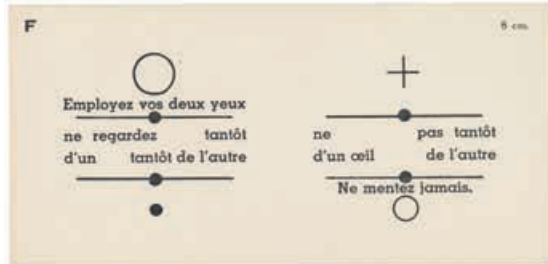
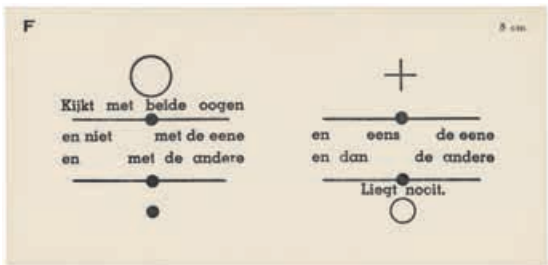
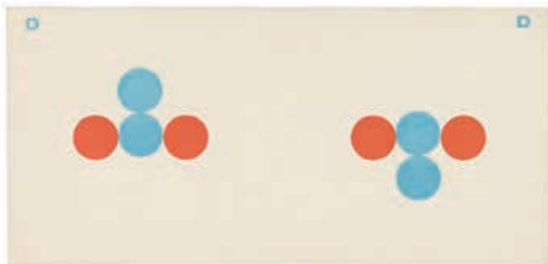
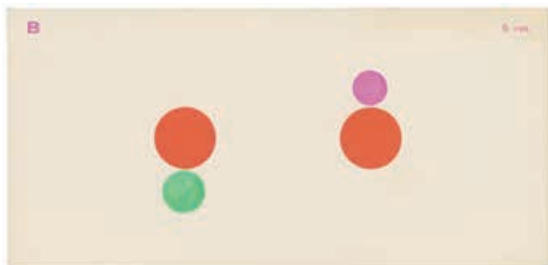
1910-1920

ontwikkelgelatine-zilverdruk

| Collectie FOMU 2023/31/1

Snelfotografie is in de vroege 20ste eeuw een populaire manier om een portret te laten maken. De portretten zijn uniform, snel en betaalbaar, ook al zijn ze nog door een fotograaf gemaakt en niet door een fotoautomaat. Snelstudio's vind je op drukke plekken zoals winkelstraten en bioscopen. Deze foto is een variant op de snelfoto. Door te werken met twee verstelbare spiegels, wordt het spiegelbeeld meerdere keren gereflecteerd. Hierdoor lijkt het alsof de geportretteerde vijf keer met zichzelf rond een tafel zit. De spiegel foto, of multigraph, wordt rond 1890 ontwikkeld in Amerika.

50

21

Antoine Hoorens

Stereokaarten voor behandeling strabismus ('scheelzien')

ca. 1950

stereokaart

| Collectie FOMU P/1993/412/16,27,30,31

Antoine Hoorens (BE, 1884–1960), een Belgische oogarts, ontwerpt deze stereokaarten. Hij bestudeert pupillbewegingen en is een pionier in het gebruik van stereoscopische platen voor de behandeling van strabismus ('scheelzien'). Deze stereotesten meten hoe goed iemand in 3D kan zien, ook wel stereopsis genoemd. Afbeeldingen met patronen creëren een diepte-illusie wanneer ze door beide ogen in een stereokijker worden bekeken. Mensen met normale stereopsis kunnen de 3D-vorm waarnemen, terwijl iemand met beperkte of geen stereopsis geen diepte ziet.

5
|

NO
longer

NOT
yet

o
TIME

archive
of

22

Katja Mater
Kijk met Beide Ogen
2025

50 stereo glasplaten voor het Keizerpanorama

Kijk met Beide Ogen

Of eerst met het ene en dan met het andere. Wat het linker- en rechteroog zien, voegen je hersenen samen tot een ruimtelijk beeld met diepte. In *Kijk met Beide Ogen* speelt Katja Mater met dit onbewuste proces. Dit werk is speciaal gemaakt voor het Keizerpanorama, een grote stereo- of 3D-kijkkast uit het begin van de 20ste eeuw. Mater speelt in de stereo-kaarten met taal, ruimte en waarneming. Wanneer je door de lenzen kijkt, versmelten twee verschillende beelden tot een nieuw beeld dat alleen in jouw blik op dat moment bestaat.

In 1905 bouwt de Antwerpse fotograaf Joseph Maes deze 3D-kijkkast voor de Antwerpse dierentuin. Het is een magisch spektakel: de beelden draaien automatisch en het mechanisme blijft verborgen. De ervaring is zowel collectief als individueel—terwijl het panorama langzaam ronddraait, krijgt iedereen de tijd om een ander beeld aandachtig in zich op te nemen. Mater kiest ervoor om de binnenkant en het mechanisme te onthullen door elementen zoals de titelbalkjes en de stof rondom de poten te verwijderen.

Elke eerste zondag van de maand zie je het Keizerpanorama in beweging.

5
2

'No Longer Not Yet – Katja Mater & de FOMU collectie'

Tentoonstelling met werk van

Katja Mater, George Filleul, Anoniem, Anoniem, Anoniem, Anoniem, Suzy Embo, Jaques Messin, Nick Geboers, Paul Sano, Alphonse Van Besten, Henry Draper, Warren De la Rue, Anoniem, Alphonse Giroux et Cie., Geert Goiris, Anoniem, Anoniem, Anoniem, Anoniem, Anoniem, Anoniem, Marie-Françoise Plissart, August Sander, Rik Selleslags, Charles Jean Swolfs, Anoniem, Anoniem, Frans Van de Poel, Guillaume Weber-Chapuis, Anoniem, Anoniem, Lebohang Kganye, Anoniem, Anoniem, Underwood & Underwood, Anoniem, Anoniem, Cassils, Amelia Bergner, Laure Winants, Anonyme, Harold Eugene Edgerton, Dominique Somers, Joseph-Maurice Bourot, Anoniem, Antoine Hoorens

de FOMU-collectie

FOMU beheert een internationale en diverse collectie van meer dan 4 miljoen objecten. De verzameling is zowel historisch als actueel en omvat foto's, camera's, boeken, historische documenten en zoveel meer. Elk jaar wordt de FOMU-collectie uitgebreid met nieuwe aankopen en schenkingen.

Sinds enkele jaren nodigt FOMU kunstenaars uit om in dialoog te gaan met de FOMU-collectie. Als gastcurator geven zij een nieuwe kijk op de verzameling en gebruiken ze deze als inspiratie voor nieuw werk.

PUBLIEK PROGRAMMA

Elke eerste zondag van de maand

- Het keizerpanorama in beweging
- Slow Focus sessies

Slow Art Day – 5 april 2025

- Performance 'Anoniem' door Katja Mater
- Slow Focus sessies

25 oktober 2025

Het vervaagde portret door Guillaume Weber-Chapuis uit 1851 voor één enkele dag op zaal

6 November 2025

'Tending to What is Necessary: a Death and Grief Care Workshop' door Staci Bu Shea

Voor extra activiteiten, info en tickets: www.fomu.be/kalender

COLOPHON

Deze tentoonstellingsbrochure maakt deel uit van
'No Longer Not Yet – Katja Mater & de FOMU-collectie'
van 28 februari 2025 tot en met 22 februari 2026

Curator Katja Mater	Administratie Ellen Franssen	Charlotte Rood Erwin van 't Hart Floris Van Hoof Els Van Riel
In dialoog met FOMU onderzoeker en curator Ingrid Leonard	Reproducties Guy Voet Atelier Boba Milo-Profi	FOMU-team
Assistent-curator Sonia Mutaganzwa	Restauratie Sofie Meuwes	Directeur Maartje Stubbe
Scenografie Samyra Moumouh Katja Mater	Productie Jan Siebens	Collectiebeheer Tamara Berghmans, Inneke Daghelet, Annelies Dalemans, Ann Deckers, Michiel Demaeght, Thomas Jenné, Vera Joris, Kaat Somers, Hilda Van Hove, Lander Van Neygen, Ellen Vanderstraeten
Grafische vormgeving Elisabeth Klement	Print brochure PRINTON Trükikoda	Vrijwilligers Karel De Puyseleir, Frank Driesen, Stefan Eyskens, Elizabeth Geerts, Monique Van Hiel, Jan Vanvoorden, Daniël Verbist, Hilde Wijmandt
Lithograaf Mariska Bijl	Katja Mater bedankt Semâ Bekirovic Robin Brettar Marcus Bruystens Staci Bu Shea De Wijs 3D Nick Geboers Lotte Geeven Jessica Gysel	
Ontwerp kaders Katja Mater	LambdaLambdaLambda Ot Lemmens Meike Mater Ans Mertens	
Inlijster Tycho Van Essel		
Redactie & vertaling Marthy Locht Martine Bom Laura Schuster		

Tentoonstellingen
Muhiba Botan, Fabienne
Chiang, Rein Deslé,
Aniela Kurkiewicz, Pamela
Peters, Anne Ruygt, Tom
Vaene

Publiekswerking
Sara Golijan, Emma
Hanjoul, Patricia
Mannaerts, Yasemin Uslu,
Naomi Vandenbroeck,
Nare Zeka

Gidsen &
workshopbegeleiders
Malika Ahali, Karolien
Bogaerts, Liz (Elizabeth)
Carrasco, Geertje Cools,
Dorien De Clippel,
Wannes De Mol, Els De
Ridder, Peter D'Hoine,
Lena Divjak, Sandra
Driljeux, Bart Hendrickx,
Sacha Jennis, Mieke
Lamiroy, Annik Laruelle,
Rosie Maes, Saraya
Richter, Ilona Roesli,
Elisabeth Roggeman,
Nona Sadey, Marens Van

Leunen, Shalini Van den
Langenbergh

Pers & Communicatie
Bogenna Ivana, Sarah
Skoric, Isabelle Willems

Business development,
events & shop
Nathalie Coessens,
Yenthe De Mayer, Elin
Michielsen, Tanja
Vereyken

Zakelijke ondersteuning
Atika El Aamraoui, Sam
Hendriks, Waffa Laâmi-
mach, Christ'l Verwimp

Logistiek & onderhoud
José da Cruz Mena
Pavão, Stefan Künnecke,
Nergiz Tekin

Schoonmaak
Said Bouzahzah, Abdelilah
El Ayachi, Rabia Erbey,
Demirana Jusuf, Gül
Kalkan

Onthaal
Yasha Bhujel, Katinka
Meyers, Charis Putseys,
Bloeme van Bon, Sylvie
Vandenbergh, Farah
Vandewalle, Lisa Weyers

Nightwatch Young
Entrepreneurs 2025
Booto Bentoto, Patricia
da Costa, Emely Ekma-
liyan, Sakina El Kaddouri,
Ean Welander

Bewaking
Davy Cleymans, Kyan De
Doncker, Eliza Geens,
Dimitri Goyvaerts,
Cornelis Janssens, Ingrid
Jaques, George Okyere
Opoku, Debby Van
Cleemput, Verena Van
Hest, Sebastien Van
Steen, Pablo Vicente Fon,
Marino Vranckaert

Met dank aan de mede-
werkers van FOMU café,
Cinema Lumière en alle
freelancers

FOMU

FOMU-Fotomuseum Antwerpen
Walsekaai 47
2000 Antwerpen
België
www.fomu.be
2025 © FOMU en de fotografen

Mede mogelijk gemaakt door

No Not
Longer Yet

Katja Mater &
de FOMU-collectie

t

Op uitnodiging van FOMU selecteert Katja Mater werken uit de collectie van het museum. Je ziet objecten van vóór de uitvinding van de fotografie tot en met het absolute nu. Katja ontwerpt eigenzinnige kaders voor de collectiestukken en creëert er ruimtelijke installaties mee. Samen vormen ze een geheel waarin de ervaring en waarneming van tijd centraal staat: van zonnetijd, kosmische tijd en asynchrone tijd, tot het ritme van het lichaam, tijden van rouw en onzichtbare tijd.

In *No Longer Not Yet* beweeg je door verleden, heden en toekomst. Momenten zweven tussen 'niet meer' en 'nog niet', zoals herinneringen die we koesteren maar langzaam vervagen. Ook de foto's in de FOMU-collectie zijn getuigen van een vluchtige tijd, bewaard voor een toekomst maar kwetsbaar voor verval en vergetelheid.

Nauwgezet en zorgzaam omkadert Katja de werken, hun (anonieme) makers en de onderwerpen op de foto's. Mater wijst op elementen die vaak onzichtbaar blijven of vergeten worden, zoals de boodschap op de achterkant van een foto. Intieme foto's schermt Mater bewust af, ze waren tenslotte nooit voor onze ogen bedoeld.

Kom binnen en kijk met beide ogen –of eerst met het ene en dan met het andere. Jouw blik maakt de werken compleet.

No Not
Longer Yet

Katja Mater &
de FOMU-collectie

n e d e r l a n d s